

اصل مقاله

سرمدیر محترم مجله حوزه

ضمن تقدیم صمیمانه ترین سلام و تبریک سال نو که مقارن با ولادت هشتمین نور ولایت و کریمه اهل بیت عصمت و طهارت بود بدین وسیله اعلام می دارد که در مجله حوزه شماره ۷۱ - ۷۰ مهر آبان آذر و دی ۱۳۷۴ مقاله ای تحت عنوان (تولد و زندگی حضرت مهدی(عج)) به قلم آقای ابوالقاسم یعقوبی آمده که محتویات آن با رسالت نوشتار و تحقیق سازگاری ندارد و در رابطه با نقد و بررسی اجمالی آن مطالبی ارسال می گردد لطفاً دستور فرمایید در مجله یاد شده چاپ و منتشر گردد.

اولین و اساسی ترین شرط تحقیق و بررسی آن است که محقق مطالب را بی طرفانه بررسی و ادله هر یک از عناوین را بیان کند و آن گاه به نقض و ابرام آنها پردازد و در پایان نظریه خود را همراه با دلیل متقن اظهار بدارد نه آن که از آغاز موضوعی را در ذهن بپروراند (چه درست و چه نادرست) آن گاه مطالبی را که مؤید آن است جمع آوری و ادله ای که با آن منافات دارد صرف نظر و یاتوجیه نماید.

نویسنده محترم مقاله در آغاز موضوع (الامام لا یغسله الا الامام) را مطرح کرده و به بررسی سند آن پرداخته و رد کرده است و پس از آن شواهدی از تاریخ و کتابهای روایی از راویان ضعیف که در کتابهای رجالی تصریح به زندیق و ناصبی بودن آنان شده به عنوان مخالف و منافی موضوع یاد شده بدون تحلیل سند نقل کرده و از حدیثهای فراوان و یا صحیح که مخالف نظریه خود بوده صرف نظر می کند. و جای شگفت آن که در پایان به وجه جمع بین روایات و شواهد تاریخی می پردازد بدون توجه به این که وجه جمع همواره بین دو دسته از روایات صحاح و معتبر جاری است.

اینک قسمتی از مطالب این مقاله را نقل و سپس به نقد و تحلیل اجمالی آن می پردازیم.

نامبرده در ابتدا حدیث (الامام لا یغسله الا الامام) را از کتاب کافی نقل کرده و آن گاه می نویسد:

(به نظر ما در این مسأله اشکالاتی وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می کنیم.

سه روایتی که کلینی از امام رضا(ع) نقل کرده است قابل اعتماد نیستند؛ زیرا در سلسله سند هر سه حدیث معلی بن محمد بصری قرار دارد که به نظر رجالیون (مضطرب الحدیث والمذهب) است؛ از این روی نمی شود به روایات وی اطمینان پیدا کرد. به همین خاطر علامه مجلسی هر سه حدیث را ضعیف دانسته است.

مضمون کلی این روایات ناسازگاری دارد با آنچه برای شماری از امامان معصوم(ع) در رابطه با غسل دادن و کفن کردن و نمازگزاردن بر جنازه شریف آنان رخ داده است.

* امام حسین(ع) در کربلا به شهادت رسید و امام چهارم(ع) را به اسارت بردند و نبود که بر جنازه پدر نماز بگزارد.

* امام رضا(ع) در طوس به شهادت رسید و امام جواد(ع) در مدینه زندگی می کرد و نبود که آن عزیز را غسل دهد و کفن کند و بر جنازه اش نماز بگذارد.

* امام موسی کاظم(ع) در بغداد شهید شد و امام رضا(ع) در مدینه بود (نبود که پیکر آن عزیز را غسل دهد و کفن کند و بر آن نماز بگذارد).

روایات اختصاص غسل امام به امام: کتابهای اولاً: موضوع اختصاص غسل معصوم به معصوم منحصر به این سه حدیث از کتاب کافی نیست؛ بلکه در این موضوع با تعبیرهای مختلف همراه با نظریه علما و فقهای بزرگ شیعه آمده است که بررسی دقیق آن فرصت دیگری می طلبد در این مختصر به نمونه ای از احادیث و نظریه چند تن از پرچمداران بزرگ فقه و حدیث می پردازیم:

از وصایای رسول اکرم(ص) این است که:

(یا علی! لایلی غسلی و تکفینی غیرک.)^۱ در قضیه حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا(ع) روایات متعدد است که وصیت کرد: مراسم غسل کفن و دفن او را حضرت امیر(ع) انجام دهد:

(اوصیک أن غسلی وکفنی سواک.)^۲ امام صادق(ع) پس از نقل قضیه غسل صدیقه طاهره(ع) توسط حضرت امیر(ع) می فرماید (فانها صدیقه ولم یکن یغسلها الا صدیق اما علمت أن مریم لم یغسلها الا عیسی.)^۳ فقهاء در بحث غسل میت در جواز غسل مرد به همسر خود این روایت را نقل کرده و تمسک جسته اند. ۴ در قضیه آمدن حضرت سجاد(ع) از زندان عبیدالله بن زیاد به کربلا و آمدن حضرت رضا(ع) از مدینه به بغداد جهت انجام مراسم پدران بزرگوار خویش کشی در رجال خود طی روایتی نقل می کند که علی بن ابی حمزه (به عنوان اعتراض) به امام رضا(ع) عرضه داشت: در روایاتی که از پدران شما به ما رسیده آمده است که: (ان الامام لایلی امره الا امام مثله.)

مراسم (غسل و کفن و نماز) امام باید توسط امام مانند آن انجام گیرد.

حضرت پرسید: آیا امام حسین(ع) امام بود یا نه؟

پاسخ داد آری امام بود.

حضرت پرسید: بعد از شهادت حضرت فرزند او امام سجاد(ع) در زندان عبیدالله بن زیاد گرفتار بود پس چه کسی مراسم نماز و دفن او را انجام داد؟

پاسخ داد:

(خرج و هم كانوا لایعلمون حتی ولی امر ائیه ثم انصرف.)

امام سجاد(ع) بدون آنکه مأمورین حکومتی متوجه شوند از زندان به کربلا آمد و پس از انجام مراسم نماز و دفن پیکر پاک پدر بزرگوار خود به زندان بازگشت.

حضرت فرمود:

(انّ هذا الذي أمكن عليّ بن الحسين (ع) أن يأتي كربلا فيلي أمر أبيه فهو يمكن صاحب هذا الامر أن يأتي بغداد و يلي أمر أبيه.)

آن خداوندی که به امام سجاد(ع) این قدرت را عنایت فرمود که برای انجام مراسم پدربزرگوار خویش از زندان به کربلا بیاید به من هم این قدرت را عطا فرمود که برای انجام مراسم بر پیکر پاک پدرم از مدینه به بغداد بیایم. ۵

در قضیه غسل بر بدن مطهر حضرت سجاد(ع) امام باقر(ع) می فرماید:

از وصایای پدرم این بود که فرمود:

(يا بنی! اذا أنا متّ فلایلی غسلی غیرک فانّ الامام لا یغسله الاّ امام بعده.) ۶
فرزندم! پس از درگذشت من کسی جز تو مراسم غسل مرا به عهده نگیرد؛ چون غسل امام معصوم باید توسط امام بعد از آن انجام گیرد.

عین همین قضیه را امام کاظم(ع) در رابطه با مراسم پدر گرامی خویش نقل می کند. ۷.

در رابطه با نماز بر پیکر پاک و مقدس امام صادق(ع) می فرماید:

مراسم غسل و کفن و حنوط و دفن حضرت ولی عصر - ارواحنا لتراب مقدمه الفداء - توسط حضرت سیدالشهداء انجام می گیرد.)

آن گاه می فرماید:

(ولایلی الوصیّ الاّ الوصیّ.)
مراسم وصی معصوم باید به وسیله وصی معصوم انجام گیرد. ۸.
نظریه پرچمداران فقه حدیث:

علامه مجلسی تحت عنوان (الامام لا یغسله ولا یدفنه الاّ امام) این موضوع راقطعی و مسلم گرفته و در ابتدای باب می نویسد:

(سیّاتی فی أخبار موسی بن جعفر(ع) أنّ الرضا(ع) حضر بغداد و غسله و کفنه و دفنه صلی الله علیهما.

وفی خبر ابی الصلت الهروی فی باب شهادة الرضا(ع) أنّه حضر الجواد(ع) لغسله و کفنه و الصلاة علیه.)

در تاریخ حضرت کاظم(ع) خواهد آمد که حضرت رضا(ع) برای غسل و کفن و دفن پیکر پاک حضرت کاظم(ع) در بغداد حضور یافت.

و همچنین حضرت جواد(ع) برای انجام مراسم بر بدن مطهر پدر بزرگوارش به طوس آمد. تا آن جا که می نویسد:

وسیّاتی فی باب تاریخ موسی أخبار کثیره دالّه علی حضور الرضا(ع) عند الغسل.

و آن گاه دو روایت از اختصاص و کتاب کافی که دلالت بر غسل ملائکه بر پیکر مقدس حضرت کاظم(ع) دارد نقل و آنها را حمل بر تقیه نموده و می نویسد:

(لعلّ الخبرین محمولان علی التقیة إمّا من اهل السنّة او من نواقص العقول من الشیعة.)

آن گاه می نویسد: وانگهی حضور ملائکه با حضور امام هیچ گونه منافاتی ندارد. ۹. صاحب وسائل بعد نقل حدیث: (انّ علی بن الحسین (ع) أوصی أن تغسله أمّ ولد له اذا مات فغسلته).

می نویسد:

(المروئی فی أحادیث كثيرة أنّ الامام لا یغسله الا امام فمعنی الوصیة هنا المساعدة علی الغسل و المشاركة فیہ). ۱۰

در احادیث زیادی آمده که غسل امام را جز امام انجام نمی دهد. و این که امام سجاده (ع) وصیت کرده او را کنیز فرزند دارش غسل دهد به معنای کمک و مساعدت در امر غسل است.

صاحب حدائق می نویسد:

(تحقق عندنا من أنّ الامام لا یغسله الا امام مثله فلا بدّ من تأویل الخبر المذكور إمّا بحمله علی التقیة... او بحملها (الوصیة) علی المعاونة). ۱۱

در نزد ما شیعه مسلم است که غسل امام را جز امام عهده دار نخواهد بود و این حدیث یا بر تقیه و یا بر مساعدت باید حمل شود.

صاحب جواهر بعد از نقل حدیث یاد شده می نویسد:

(ولعله لا ینافی ما دلّ علی أنّ الصدیق لا یغسله الا صدیق). ۱۲

این حدیث منافات و ناسازگاری ندارد با آنچه که دلالت می کند صدیق را جز صدیق نباید غسل دهد.

شیخ انصاری می نویسد:

(لما ثبت أنّ الامام لا یغسله الا امام...). ۱۳

این ثابت است که امام را نباید جز امام غسل دهد.

حاج آقارضا همدانی می نویسد:

(لما روی فی الاخبار المستفیضة من أنّ الصدیق لا یغسله الا صدیق). ۱۴

در اخبار مستفیض و متعدد آمده: غسل صدیق را جز صدیق نباید عهده دار شود.

حضرت آیت الله العظمی خوئی

می نویسد:

(لما ورد فی غیر واحد من الروایات من أنّ المعصوم لا یغسله الا معصوم مثله).

در روایات بسیار وارد شده که: معصوم را نباید جز معصوم غسل دهد.

و پس از نقل توجیه صاحب وسائل و صاحب حدائق بر حدیث یاد شده می نویسد:

(وهذه المناقشة جیدة جداً و قد تقدّم فی أخبار تغسیل علی فاطمة - علیها السلام - من أنّها صدیقة والصدیق

لا یغسلها الا صدیق). ۱۵

فقیه و فاضل در بندی نیز پس از نقل اقوال در قضیه غسل و دفن پیکر مطهر حضرت سید الشهدا (ع) می

نویسد:

(فان الامام لا ینالی امره الا الامام ویدلّ علیه ما رواه ابوعمرو الکشی).

آن گاه عبارت حضرت رضا(ع) را از رجال کشی (که قبلاً گذشت) نقل می کند ۱۶.

علامه توانا سید شبر پس از نقل سخنانی از سید مرتضی مبنی بر لازم نبودن غسل امام توسط امام می نویسد:
(ولایخفی مافیة من الوهن والقصور؛ فان استبعاد مثل هذه الاشياء بالنسبة اليهم(ع) مع مصادر منهم من الكرامات
الظاهرة والمعجزات الباهرة في غاية البعد).

پیمودن امام(ع) مسیر میان مدینه و طوس و یا مدینه و بغداد و حضور یافتن برای انجام مراسم غسل و کفن و دفن پیکر پاک پدر بزرگوار خویش یک امر ممکن بوده و انکار آن بی پایه و کوفته نظری است و با توجه به معجزات و کرامات قطعی که از آنان صورت گرفته پذیرفتن این امر دور از حقیقت است.

رد کردن احادیث (نشانگر حضور ائمه(ع) برای مراسم غسل کفن و نماز پدران گرامی خویش) با استناد به امور بی اساس و ضعیف جرات بزرگی می خواهد.

تا آن جا که می نویسد:

(این که یک جسم مسیر طولانی را در اندک زمان بپیماید دور از واقعیت نیست؛ چون قضیه انتقال جسم مقدس نبی مکرم(ص) از مکه به بیت المقدس و از آن جا به مکه و همچنین معراج جسمانی حضرت به آسمانها و سدره المنتهی تا (قاب قوسین او ادنی) چیزی است که قرآن به آن گواهی می دهد) ۱۷.

بررسی	اعتبار	معلى	بن	محمد:		
در	مقاله	یاد	شده	عبارت	نجاشی	در

رابطه با معلى بن محمد ناقص نقل شده و این با حفظ امانت در نوشتار سازگاری ندارد و جمله (وکتبه قریبه) که نشانگر نظریه نجاشی نسبت به کتابها و حدیثهای معلى بن محمد است ذکر نگردیده است.
و جمله (مضطرب الحدیث والمذهب) هیچگونه دلالت بر عدم وثاقت راوی و تضعیف احادیث او ندارد بلکه معنایش این است که در نقل روایت دقتهای لازم را بکار نمی بسته.

فقیه فرزانه و رجالی توانا حضرت آیت الله العظمی خوئی(ره) پس از نقل عبارت نجاشی می نویسد:

(وأمّا قول النجاشی من اضطرابه فی الحدیث والمذهب فلا یكون مانعاً عن وثاقته أمّا اضطرابه فی المذهب فلم یثبت كما ذکر بعضهم وعلى تقدير الثبوت فهو لا ینافی الوثاقه وأمّا اضطرابه فی الحدیث فمعناه: أنه قد یروی ما یرعرف وقد یروی ما ینکر وهذا أيضاً لا ینافی الوثاقه ویؤكد ذلك قول النجاشی (وکتبه قریبه)).

وأمّا روايته عن الضعفاء على ما ذكره ابن الغضائری فهي أيضاً على تقدير ثبوتها لا تنصّر بالعمل بما یرویه عن الثقات؛ فالظاهر أن الرجل معتمد علیه. ۱۸)

نویسنده مقاله که برای تضعیف معلى بن محمد به قول علامه مجلسی استناد کرده که ای کاش به کتاب رجالی علامه (الوجیزه) مراجعه می کرد و می دید که درباره او می نویسد:

(ولعله لا یضّر فی السند؛ لكونه من مشایخ الاجازة). ۱۹)

همو در بحار الانوار موضوع (الامام لا یغسله الا الامام) را قطعی و مسلم گرفته و هرگونه روایت برخلاف آن را حمل بر تقیه می کند.

ووحید بهبهانی در حاشیه خود بر منهج المقال از جدّ خود محمد تقی مجلسی نقل می کند که فرموده:

(لم نطلع على خبر يدل على اضطرابه في الحديث والمذهب). ٢٠

از فقیه عالیقدر و استاد بلامنازع فن رجال حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی درباره معلی بن محمد پرسیدم پاسخ دادند:

(من او را ثقه می دانم و به روایتش عمل می کنم و جمله (مضطرب الحديث) در کلام نجاشی منافات با وثاقت او ندارد و معنای آن این است که: بعضی از احادیث وی از نظر متن قابل قبول نیست و منشأ آن عدم وثاقت وی نیست؛ بلکه از این بابت است که او از افراد غیرثقه نقل حدیث می کند و باید احادیثی را که وی نقل می کند مورد بررسی قرار گیرد و عبارت نقل از غیرثقه درباره احمد بن محمد بن خالد و پدر وی با وثاقت هر دو نیز آمده است.

مرحوم کلینی که متخصص در رجال و حدیث است کتاب کافی را مملو از احادیث معلی بن محمد ساخته و این دلیل بر اعتماد کلینی بر اوست).

نماز بر پیکر پاک حضرت امام مجتبی (ع):
در مقاله آمده: بنابر نقلی هنگامی که امام حسن مجتبی (ع) از دنیا رفت سعید بن العاص که امیر و والی مدینه بود برای نماز بر امام حسن (ع) آماده شد. امام حسین (ع) نیز حضور داشت و به وی فرمود:
(تقدم فلو لا السنه لما قدمتك).

جلو بایست اگر سنت و روش خلفا این نبود تو را پیش نمی انداختم.

این قضیه در مقاتل الطالبین ٥٦ / و شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ١٦٦١ از جویریة بن اسماء نقل شده است.

او نه تنها در کتابهای رجالی توثیق نشده؛ بلکه در بعضی از روایات سخن از گمراهی و بی دینی او به میان آمده؛ همان گونه که در رجال کشی وارد شده: جویریة بن اسماء در یک مجلسی به سخنان امام صادق (ع) ایراد گرفته و اعتراض می کند حضرت می فرماید:
(دعنا من تيهك هذا).

این تکبر و گمراهی را کنار بگذار.

پس از بیرون رفتن جویره از مجلس حضرت صادق (ع) فرمود:

(أما جویره فزندیق لا یفلح أبداً). ٢١

جویره ملحد و کافری متظاهر به اسلام است که روی رستگاری را نخواهد دید.

و به همین جهت علامه حلی و ابن داود او را در بخش دوم رجال که اختصاص به روایات ضعیف دارد ذکر نموده اند. ٢٢

نماز بر جسم مطهر حضرت کاظم (ع)
او می نویسد:

(امام کاظم (ع) در بغداد شهید شد و امام رضا (ع) در مدینه بود و نبود که پیکر آن عزیز را غسل دهد و کفن کند و
و بر آن نماز بگزارد).

تا آن جا که می نویسد:

(بر جنازه امام کاظم(ع) سندی شاهک نماز گزارد.)

کمال الدین ۳۸؛ عیون اخبار الرضا ج ۱/۹۸.

ناقل قضیه در کمال الدین و عیون عمروبن واقد قرشی مولی آل ابی سفیان است که از روایات عامه است و در کتابهای رجالی شیعه نشانی از شرح حال او نیست و علمای رجال اهل سنت نیز وی را به شدت تضعیف کرده اند.

بخاری درباره او می نویسد:

(منکر الحدیث قال ابومسهر: لیس بشیء. ۲۳)

ابوحاتم می نویسد:

(ضعیف منکر الحدیث. ۲۴)

ابن حاتم می نویسد:

(كان ممن يقلب الأسانيد و يروى المناكير عن المشاهير فاستحق الترك. ۲۵)

سندها را وارونه می کرد و روایات منکر و غیرقابل قبول را از شخصیت‌های مشهور و شناخته شده نقل می کرد پس شایسته است که روایات او کنار گذاشته شود و مورد استناد قرار نگیرد.

ابن حجر عسقلانی می نویسد:

(متروک. ۲۶)

شیخ صدوق در عیون در دو صفحه بعد از همین راوی نقل کرده که:

(امام کاظم(ع) سه روز قبل از وفاتش به مسیب فرمود: من عزم سفر به مدینه جدم رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم دارم تا وصیتهای لازم را به فرزندم علی بنمایم.

مسیب می گوید: تمام درها بسته است و مأمورین زندان مراقب هستند.

حضرت می فرماید: ای مسیب! گویا یقین تو درباره خدا و ما اهل بیت ضعیف است. من همان نام بزرگ خداوند را که آصف بن برخیا خواند و تاج و تخت بلقیس را در کمتر از یک چشم به هم زدن نزد سلیمان آورد می خوانم و در مدینه به دیدار فرزندم می روم.

مسیب گوید: دیدم که حضرت بعد از خواندن دعایی در جایگاه خویش نیست و پس از مدتی حضرت برگشت و با دست خود زنجیر را به پای خویش بست و خدا را سپاس به بجای آوردم که بدین وسیله ایمان مرا نسبت به اهل بیت عصمت و طهارت فزونی بخشید.

مسیب می گوید حضرت کاظم(ع) در شب شهادتش به من فرمود: (یا مسیب! إن هذا الرجس السندی بن شاهک سیزعم أنه يتولى غسلی ودفنی هیهات! هیهات! أن يكون ذلك أبداً.

ای مسیب! سندی بن شاهک این مرد پلید چنین می پندارد که مراسم غسل و دفن مرا او عهده دار خواهد بود هرگز این چنین نخواهد شد.

مسیب می گوید: یک لحظه شخصی را دیدم که شبیه ترین افراد به حضرت کاظم(ع) در کنار حضرت نشسته و

به ذهنم رسید که او حضرت رضا(ع) است.

به خدا سوگند! تمام مراسم غسل و دفن حضرت را فرزند گرامش انجام داد و دست سندی بن شاهک و مأمون به بدن مقدس حضرت نرسید گرچه چنین می پنداشتند. ۲۷

مراسم پیکر پاک حضرت رضا(ع): می نویسد:

(امام رضا(ع) در طوس به شهادت رسید و امام جواد(ع) در مدینه زندگی می کرد و نبود که آن عزیز را غسل دهد و کفن کند و بر جنازه اش نماز بگزارد... امام رضا(ع) را به دستور مأمون غسل دادند و او بر جنازه آن حضرت نمازگزارد. ۲۸)

عیون اخبار الرضا: ۲/۲۶۷

ناقل روایت هرثمه بن اعین است که در کتابهای رجال توثیق نشده و مرحوم تستری بعد از نقل همین روایت از عیون می نویسد:

(وبالجملة: خبر الوفاء رواية علي خلاف الدراية). ۲۹

و جالب این که روایت قبل از این از ابوصلت هروی است که نجاشی درباره او می گوید:

(ثقة صحيح الحديث له كتاب وفاة الرضا(ع)). ۳۰

و کشی می گوید:

(نقى الحديث... ولم يرمنه الكذب). و (ثقة مأمون على الحديث). ۳۱

خویی می نویسد:

(لا اشكال في وثاقته ولعلها من المتسالم عليه بين المؤلف و المخالف ولم يضعفه الا الشاذ من العامة). ۳۲

و همچنین راویان قبل از ابوصلت نیز از رجال شناخته شده و مورد وثوق هستند.

در این روایت ابوصلت نقل می کند که:

پس از آن که حضرت رضا(ع) توسط مأمون

مسموم شد به خانه آمد و درها را بست و در رختخواب خویش آرامید آن گاه در میان منزل جوانی را مشاهده کردم که شبیه ترین افراد به امام رضا(ع) بود.

به وی گفتم:

من این دخلت و الباب مغلق؟

تمام درها بسته بود و از کجا وارد شدید؟

فرمود:

الذی جاء بی من المدینة فی هذا الوقت هو الذی ادخلنی الدار والباب مغلق.

آن خداوندی که مرا در این لحظه از مدینه به طوس آورد درهای بسته را هم برایم گشود.

به او گفتم: شما کی هستید؟

فرمود:

أنا حجة الله عليك يا ابا الصلت أنا محمد بن علي ثم مضي نحو أبيه(ع).
من حجت پروردگار بر تو و محمد تقی فرزند حضرت رضا(ع) هستم و سپس به طرف پدر بزرگوار خویش
رفت.

آن گاه باصلت قضیه انجام مراسم غسل را که توسط حضرت جواد(ع) صورت گرفته است نقل می کند. ۳۳
نماز بر پیکر پاک حضرت جواد(ع):
نویسنده مقاله می نویسد:

(وائق بالله بر پیکر امام جواد(ع) نماز گزارد.)

بحار الانوار: ۵۰/۱۲

این قضیه را مرحوم علامه مجلسی در بحار از مروج الذهب نقل و رد کرده است:
(کون شهادته(ع) فی ایام خلافه الواثق مخالف للتواریخ المشهوره؛ لأنهم اتفقوا علی أن الواثق بویع فی شهر
ربیع الاول سنه سبع عشرين و مائین ولم یقل أحد بقاءه الی ذلک الوقت لکن ذکر هذا القول: المسعودی فی
مروج الذهب حیث قال اولاً: فی سنه تسع عشره و مائین:
قبض محمد بن علی بن موسی(ع) لخمس خلون من ذی الحجّه و صلی علیه الواثق وهو ابن خمس و عشرين
سنه... ۳۴)

وقوع شهادت حضرت جواد(ع) در دوران خلافت واثق که مسعودی در کتاب (مروج الذهب) ذکر کرده
مخالف با تمام تاریخهای مشهور است. زیرا مورخان همگی بر این عقیده اند که واثق در ربیع الاول سال ۲۱۷
هجری قمری به کرسی خلافت نشست و هیچ یک از آنان ننوشته اند که امام جواد(ع) تا این زمان زنده بوده
است.

نماز بر پیکر مطهر حضرت عسکری(ع):
در مقاله آمده:

(ابو عیسی فرزند متوکل عهده دار نماز بر پیکر امام حسن عسکری شد.)

اصول کافی: ۱/۵۰۵

ناقل قضیه احمد بن عبدالله بن خاقان است. که از طرف دولت بنی عباس حاکم قم بود و از بدترین نواصب و
از دشمنان سرسخت اهل بیت عصمت و طهارت بود که کلینی در صدر همین حدیث درباره او می نویسد:
(کان شدید النصب.)

و شیخ مفید می نویسد:

(کان من انصب خلق الله و اشدّهم عداوة.) ۳۵

و شیخ صدوق نقل کرده:

(کان من انصب خلق الله و اشدّهم عداوة لهم [آل ابی طالب].) ۳۶

مامقانی می نویسد:

(الرجل من الضعاف بلاشبهه.) ۳۷

این بود خلاصه آنچه که در تحلیل بخشی از مقاله یاد شده تقدیم گردید. و با توجه به روایات متعدد و نظریه فقها و محدثان نامدار شیعه ثابت شد که مراسم غسل و نماز امام اختصاص به امام معصوم بعدی دارد و این موضوع مسلم و قطعی و تقریباً شبیه ضروریتهای غیر قابل انکار درآمده است.

و سخنانی که در رابطه با انجام مراسم غسل و نماز توسط غیر معصوم در تاریخ نقل شده بی اساس و بی پایه است و بر فرض صحّت نیز هیچ گونه منافات و ناسازگاری با احادیث و اقوال بزرگان ندارد زیرا نماز صحیح و درست همان است که توسط معصوم انجام گرفته و نماز غیر معصوم حالت صوری و تشریفاتی داشته است همان گونه که در قضیه رسول گرامی (ص) پس از آن که مراسم غسل و کفن و نماز توسط حضرت امیر(ع) انجام پذیرفت مردم دسته دسته آمدند بر پیکر پاک و مطهر حضرت نماز گزاردند.

پس بنابراین عبارت نویسنده مقاله در صفحه ۴۰:

(مضمون کلی این روایات ناسازگاری دارد با آنچه برای شماری از امامان معصوم(ع) در رابطه با غسل دادن و کفن کردن و نماز گزاردن بر جنازه شریف آنان رخ داده است).

و همچنین عبارت دیگر او در صفحه ۴۵:

(بدین سان می یابیم که با بررسی سند و دلالت روایات مربوط به غسل امام معصوم به وسیله امام معصوم و در نظر گرفتن قرائن و شواهد تاریخی که بدان اشاره کردیم در حدی نیستند که مبنای اعتقادی غیرقابل تغییری را به وجود آورند از این روی کلیت این سخن را که امام معصوم را جز امام معصوم غسل نمی دهد و یا جز او بر وی نماز نمی گزارد نمی پذیرفت.)

کاملاً بی اساس و بی پایه و برخلاف تحقیق است.

و در پایان توجه به این نکته ضرورت دارد: که آیا امروز در موقعیتی که از هر طرف لبه تیز شمشیر دشمنان اسلام و انقلاب متوجه مکتب حماسه آفرین شیعه شده و مخالفان ما به دنبال به دست آوردن (به قول) خود نقاط ضعفی هستند که برای سرکوبی ما بهره برداری کنند و مقدسات مذهبی را به استهزا بگیرند طرح این گونه مسائل آن هم غیر محققانه و نقل یک جانبه مطالب اگر چه ناآگاهانه باشد خدمت به دشمن و خیانت به شیعه نیست.

به تعبیر یکی از اساتید بنام و فقهای فرزانه حوزه علمیه قم اصلاً طرح این مسائل چه لزومی دارد؟

چرا باعاطفه های پاک مردم بازی کنیم همین عاطفه ها بود که چهارده قرن شیعه را در صحنه نگه داشته همین عاطفه ها بود که در دوران جنگ تحمیلی مردم را به جبهه ها کشاند و حماسه ها آفرید. علت این که فلاسفه تاکنون نتوانسته اند کاری بکنند چون با عاطفه ها کاری نداشتند. بازی کردن با بعضی از مسائل عاطفی اگر چه بی دلیل باشد صلاح نیست. وانگهی ما معتقدیم که فرزندان ائمه(ع) هر کدام می توانند در عالم هستی تصرفاتی انجام دهند تا چه رسد به خود ائمه و یا آمدن امام جواد(ع) از مدینه به طوس و مانند آن اینها از مسائل پیش دست و پا افتاده است.

این همه موضوعات مختلف در زمینه های فرهنگی اقتصادی سیاسی و اجتماعی که جامعه به آن نیاز ضروری

مراجع

نوشتها:

پی

۱. (بحارالانوار) علامه مجلسی ج ۲۲/۵۳۶؛ ج ۲۸/۲۶۲؛ ۲۸۵.
۲. (کشف الغمه) ج ۱/۵۰۰؛ (بحارالانوار) ج ۴۳/۱۸۴؛ ۱۸۹؛ ج ۸۱/۳۰۵؛ ج ۸۲/۲۷.
۳. (کافی) ج ۱/۴۵۹؛ ج ۳/۱۵۹؛ (تهذیب) ۱/۴۴۰؛ (استبصار) ج ۱/۱۹۹؛ (من لایحضره الفقیه) ج ۱/۱۴۲؛ (وسائل الشیعه) ج ۲/۵۳۰ آل البيت؛ (مستدرک الوسائل) ج ۲/۲۱۸۵؛ (بحارالانوار) ج ۱۴/۱۹۷؛ ج ۲۷/۲۹۱؛ ج ۴۳/۱۸۴؛ ۲۰۶؛ ج ۸۱/۲۹۹؛ (علل الشرایع) ج ۱/۱۷۶؛ (مناقب) ابن شهر آشوب ج ۳/۳۶۴.
۴. (حدائق) ج ۳۰/۳۸۶؛ (جواهر الکلام) ج ۴/۴۹؛ (التنقیح فی شرح العروة الوثقی) ج ۸/۱۱۵.
۵. (رجال کشی) ۴۶۳/.
۶. (الخراج والجرایح) ج ۱/۲۶۴؛ (کشف الغمه) ج ۲/۳۴۶؛ (بحارالانوار) ج ۴۶/۱۶۶.
۷. (مناقب) ج ۳/۳۵۱.
۸. (کافی) ج ۸/۲۰۶؛ (بحارالانوار) ج ۵۱/۵۶؛ ج ۵۳/۹۳.
۹. (بحارالانوار) ج ۲۷/۲۸۸.
۱۰. (وسائل الشیعه) ج ۲/۳۵۳ آل البيت.
۱۱. (حدائق) ج ۳/۳۹۱.
۱۲. (جواهر الکلام) ج ۴/۵۸.
۱۳. (طهارت) شیخ انصاری ۲/۲۸۲ المقصد الرابع فی غسل الاموات.
۱۴. (مصباح الفقیه) کتاب طهارت ۳۵۸/.
۱۵. (التنقیح فی شرح العروة الوثقی) ج ۸/۱۴۲.
۱۶. (اسرار الشهادة) ۴۵۲/.
۱۷. (مصباح الانوار) ج ۲/۲۵۱.
۱۸. (معجم الرجال الحدیث) ۱۸/۲۵۸.
۱۹. (الوجیزه) ۲۴/ وای کاش نویسندہ بہ بحار ج ۲۷/۲۸۸ رجوع می کرد و نظر قاطع علامہ را در می یافت.
۲۰. (منہج المقال) ۳۳۷/.
۲۱. (رجال کشی) ۳۹۸/ شماره ۱۷۹ ۷۴۲ شماره ۳۱۱.
۲۲. (رجال علامه) ۲۱۱/؛ (رجال ابن داود) ۲۳۶/.
۲۳. (التاریخ الکبیر) ج ۶/۳۸۰.
۲۴. (الجرح و التعدیل) ج ۶/۲۶۷.
۲۵. (المجروحین) ج ۲/۷۷.

- ٢٦ . (تقريب التهذيب) ج ٢/٨١ .
- ٢٧ . (عيون اخبار الرضا) ١٠٣/١ .
- ٢٨ . آدرس ياد شده اشتباه است و اين مطلب در صفحه ٢٤٨ آمده است .
- ٢٩ . (قاموس الرجال) ج ٩/٣٠٣ چاپ قديم .
- ٣٠ . (رجال نجاشي) ٢٤٥/١ .
- ٣١ . (رجال كشي) ٦١٥/١ .
- ٣٢ . (معجم الرجال) ج ١٠/١٧١ .
- ٣٣ . (عيون اخبار الرضا) ٢٤٢/١ .
- ٣٤ . (بحار الانوار) ج ٥٢/١٢؛ (مروج الذهب) تحقيق محمد محي الدين عبدالحميد ج ٤/٥٢ ٦٥ ٧٧ .
- ٣٥ . (ارشاد) ٣٣٨/١ .
- ٣٦ . (كمال الدين) ٤٠/١ .
- ٣٧ . (تنقيح المقال) ج ١/٦٧ .